

ל' ע"ב; ומכלילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דשירה, פרשה א). הדעות השונות באשר לאופן ביצוע השירה הן:

- א. משה אמר: "אֲשִׁירָה לְךָ", ובני ישראל על עני: "אֲשִׁירָה לְךָ".
 - ב. משה אמר: "אֲשִׁירָה לְךָ", ובני ישראל על עני: "אֲשִׁירָה לְךָ".
 - ג. משה אמר: "כִּי גָאֵה גָאֵה", ובני ישראל על עני: "אֲשִׁירָה לְךָ".
- (אשירה לך' - הן המילים החוזרות לאורך כל השירה)

ג. משה אמר: "אֲשִׁירָה לְךָ", ובני ישראל על עני: "אֲשִׁירָה לְךָ".

משה אמר: "כִּי גָאֵה גָאֵה", ובני ישראל על עני: "אֲשִׁירָה לְךָ".

מוצע לבחור באחת הדרכים הללו לפעילות של "שירת הים" בן.

מוגת שירת הים

חלק א: סיפור הרקע

בחלק זה, שאפשר לערוך אותו כיחידה סיפורית נפרדת, המגנט תתאר בקצרה את האירוע של שירת הים. ללא סיפור הרקע יתקשו הילדים להבין את הפעילות התנועתית-מוזיקלית המשולבת על רקע רצף הסיפורים, בין סיפור "יציאת מצרים ומעבר ים סוף" לבין סיפור "מתן תורה". רצוי לספר על עמידת העם מעברו השני של ים סוף, לאחר חציית הים, ולפתח שיחה על הגשות של הנכחים במעמד: הודיה, שמחה, הקלה, תקווה, חשש מהעתיד ועוד. הילדים יוכלו להציע דרכים שונות להבעת תודה לה' במעמד זה, מתוך חייהם ומתוך היכרות עם סיסטמאיות דומות בסיפורי בראשית: בניית מזבח, אמירת ברכה, הקצבת קרבן, תפילת הודיה. לאחר מכן המגנט תספר

על שירת הים

הפעילות מוגמת חוויה רגשית וחושית שבמרכזה קצב, קולות, גינה, תנועה ומחול המילים של שירת הים אינן במרכז הפעילות, ואלם על המגנט להכיר היטב את תוכן השירה כדי שתוכל לתכנן את הפעילות כראוי, ולשלב בה פסוקים מתוך השירה.

תיאור השירה מבחינת תכניה ואפיוניה הצורניים: השירה פתוחה בתפילת הודיה לה' על הנסים שעשה בים סוף - מעין חזרה על פרק יד הפסוקים מתארים את תוצאות האירוע, ששיאם הוא כיבוש הארץ, הקמת בית המקדש והמלכת ה'. אפשר לחלק את השירה לארבעה בתים:

בית א (פסוקים א-י): "שבחתי ה' על מלחמתו באיבי"

בית ב (פסוקים יא-יז): פירוט גבורותיו של ה' בהרס איבי

בית ג (פסוקים יח-יט): תיאור הפחד מה' שנפל על העמים

בית ד (פסוקים יז-יח): תפילה לכנישת ישראל לארץ ישראל והכרזה על מלכות ה'

סיכום (פסוק יט). יש מחלוקת אם פסוק זה מהוה חלק מהשירה).

בכל אחד מהפסוקים הסוגרים את שלושת הבתים הראשונים יש ביטוי החוזר על עצמו (פסוקים ג, יא, טז).

שירת הים, כמו קטעי שירה אחרים במקרא, שונה מהפרוזה המקראית בכמה תכונות: יש בה צורות לשוניות קדומות וביטויים רזיים (כגון תבלעמו ותנועמו), עושר של דימויים ומטפורות, תקבולות ומקצב. השירה המקראית נתונה בדרך כלל בצורה מיוחדת - "אריח על גבי לבנה" (מגילה טז ע"ב). אפשר להראות לילדים את צורת הכתיבה המיוחדת בחומש (מהדורת קורן למשל), בספר תורה בבית הכנסת וכן בתקנון סופרים.

על הדרך שבה בוצעה השירה דורשים חז"ל במקומות שונים (סוטה

רקדנים, קבוצת נגנים וכד'.
מומלץ לבחור לפעילות מתוך השירה שייכתבו ורחי
חלק מהפעילות.

למשל: אֶשְׁרֵה ה' לְדָה... (פסוקים א-ג)

אֶמְרֵ אוֹיֵב... (פסוק א)

ה' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד... (פסוק ט)

אמירת הפסוקים יכולה להתבצע באופנים שונים:

א. בדקלום בקצב מתאים

ב. במנגינות התפילה הרגילות בבתי הכנסת, לפי מנהגי המקום
ג. במנגינה של טעמי המקרא, לפי מנהג המקום (אפשר להיעזר
בקלטות של קריאה בטעמים)

ג. במנגינה שתחבר לאירוע או תתאים משיר אחר.

ועוד: לנגינת התופים אפשר להוסיף תיבות הקשה, שלשים וכלים
שיוכנו לכבוד החגיגה. בקטעי המחול אפשר לשלב סרטים צבעוניים.
למילים "אמר אויב אדון..." אפשר לתכנן מחול עם צעדים קצבים
כדהרות סוסים, תוך הדגשת הקצב המתאים. הבחירה בפסוקים
שונים בתוכנם ובצורתם נועדה לגוון את הפעילות. אפשר ללוות את
הדקלום ואת השירה בקולות שיופקו על ידי הילדים: מחזאות כפיים,
טפחות ידיים על הרצפה או על הכיסאות, רקיעות ברגליים, שפשוף
כפות רגליים ועוד.

שילוב של אבזרים ותלבושות עשוי ליצור אוירת רקע מתאימה
לחגיגה של שירת הים.

כי בני ישראל בחרו לשיר שירי-תפילה שנקרא "שירת הים". אפשר
לשאול: "מה לדעתכם אמרו בני ישראל בתפילה זו?" וכן: "בואו נהיה
אנחנו בני ישראל ונחבר מילים לשירת הים". המטרה - לעודד יעבור
אישי-חוויתי של האירוע. בסיום חלק זה הגננת תסכם: "בני ישראל,
ובראשם משה ומרים, אמרו את שירת הים במילים שונות מאלה
שהצגעתם. נקרא מהחומש מה בני ישראל שרו:

"אֵי יֵשׁוּר מִשֵּׁה זַבְנֵי יִשְׂרָאֵל... וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם"

קריאה של כמה פסוקים מתוך השירה בקריאה מוטעמת וחגיגת
או בטעמי המקרא מיימת חלק זה. בסיום הסיפור הגננת תכין את
הילדים לקראת "חגיגת שירת הים".

חלק ב: פעילות מוזיקלית-תנועתית

בשירת הים יש שני חלקים: שירת משה והגברים (פסוקים א-ט) ו
שירת מרים והנשים (פסוקים כ-כא).

התורה מציינת בשירת מרים רק את הפסוק הראשון, וממנו משתמע
כי הנשים שרו את כל השירה לאחר שירת הגברים או במקביל להם.
אפשר לערוך את הפעילות כך שבחלקה הראשון ישירו הבנים ובחלקה
השני - הבנות. התפקידים של משה ומרים יוצעו לילדים המעוניינים
בכך. הבנים יענו לדברי משה והבנות לדברי מרים (ברקע העיוני של
הרידה מוצעות דרכים לביצוע השירה לפי דרשות רח"ל). אפשר
לחלק את קבוצת הבנות ואת קבוצת הבנים לתת-קבוצות: קבוצת

משה מכה על הים

* **עבודה בתנועה:** בשיחה מקדימה מחלקים את סיפור יציאת מצרים לשלוש תמונות:

א. בני ישראל חונים על הים ושומעים את המצרים המתקדבים.

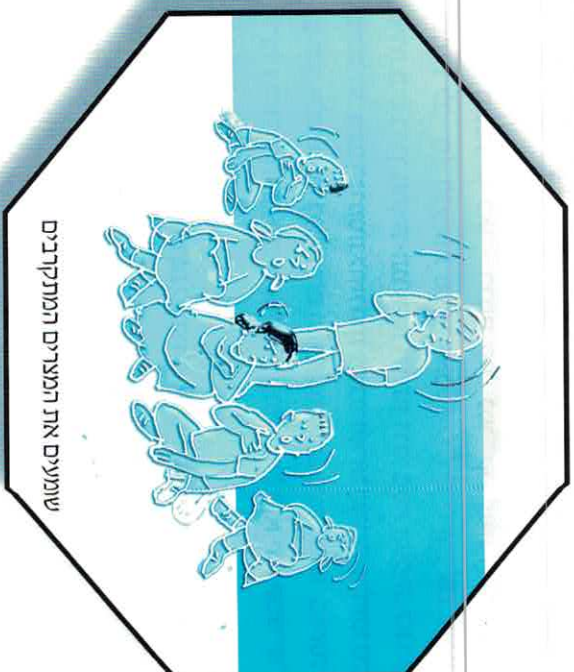
ב. משה ובני ישראל מתפללים לתשועת ה'.

ג. משה מכה על הים ובני ישראל חוצים את הים ביבשה.

לאחר השיחה מתחלקים הילדים לקבוצות עבודה וכל אחת מהן מבינה (בהנחיית המננת או המורה למוריקה) תמונה אחת. התכנון כולל את רצף התנועות המאפיינות את המתרחש בתמונה. בסיום מוצג הסיפור כולו ברצף כשכל קבוצה נותנת את חלקה. (להעשרה בנושא ראו זלדה רובין, לרקוד את אבותינו, תש"ה, המקורות לעיון.)

מתפללים לתשועת ה'.

שומעים את המצרים המתקדבים

שירת הים

פרשת בשלח, פרק טו, פסוקים א-כ

רקע עיוני

אין זו יחידה סיפורית רגילה אלא פעילות תנועתית ומזאיקלית ששותפים בה כל הילדים. אפשר לשלב בה שירה, נגינה, מחול ותנועה. שירה של פסוקים מתוך שירת הים או השמעתם במקלות דיבור.

1. נגינה בכלי הקשה - תופים, תיבות ומקלות הקשה, תוך שילוב קולות של רקיעות רגליים, מחיאות כפיים וכו'.

3. תנועה חופשית.

4. מחול מתוכנן.

4. ארבעת המרכיבים הללו - שירה, נגינה, תנועה ומחול - מקורים בפסוקים הבאים:

”אִישׁ יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה” (טו, א);
”וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֶחָדָאֵל אֶת הַתֵּף בַּיָּדָה וַתִּצְאֵן כָּל הַנְּשִׂאִים אַחֲרֶיהָ בַּתֵּפִים וּבַמְחֹלֹת וַתִּצְעַן לָהֶם מְרָקִים” (טו, כ-כא);

”וּרְתַעַן” משמעו תו כאן - הרמת קול, כמו ”קוֹל עֲזוֹת אֲנֹכִי שָׁמַעַ” (שמות לב, יח). הפעילות נועדה לאפשר לילדים לחוות את סיפור שירת הים בדרך חושית-תנועתית ולפתח דרכי ביטוי נוספות, לא רק מילוליות. זוגם הזדמנות להדהות עם בני ישראל העומדים לחופו של ים סוף, ולחוש את רגשותיהם ואת תקוותיהם, ברוח הגאון במשנה: ”בכל דור דור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים” (פסחים י, ה).

הפעילות יכולה לשמש כדגם לעיבוד פרקי שירה אחרים מתוך המקרא: שירת דבורה (שופטים, פרק ה), תפילת חנה לאחר הולדת בנה שמואל (שמואל א, פרק ב) ועוד.

